

TALLINNA XXVII VANALINNAPÄEVADE MÄLUMÄNG 06.06.08.

1. Aastatel 1919-1920 toimus Tallinnas tõeline sõda viinamüügi vastu linna tähtsamates restoranides. Asi läks koguni niikaugele, et hakati rakendama restoraniomanike väljasaatmist ühte teise Eesti linna. Teada on vähemalt üks konkreetne juhus 12. veebruarist 1920, kui välja saadeti "Estonia" teatri restoranipidaja Erich Wallfisch. Millisesse linna ta saadeti?
2. Tema kontsert 16. jaanuaril 1938 New Yorgi Carnegie Hallis kujunes ajalooliseks, kuna väidetavalt tähistas see jazzi lõplikku tunnustamist. Just tema sekstetis kasutas 1939.a. Charlie Christian esmakordselt elektrikitarr. Küsitav ise teenis hüüdnime "King of Swing". Kellest on jutt?
3. Homme algavatel Euroopa meistrivõistlustel jalgpallis hakkab tiitlit kaitsma Kreeka meeskond. Kes on kreeklaste peatreeneriks?
4. Veronika (Veronica) on kaunis naisenimi, mis on ladinakeelne vaste kreeka nimele Berenike. Milline, ka Eestis kasvav taimeperekond kannab aga nime *Veronica*? Oma eestikeelse nime on see taimeperekond saanud nime maa-aluste vaimude järgi, kelle põhjustatud haiguste vastu need ravimtaimed aitavad. Nendest taimedest tehtud teed soovitatakse juua ka neil, kel raskusi mõtlemisega või kellel on aju väsinud – seega väga sobiv mälumänguritele.

4.

5.

5. Pariisi La Defence'i modernsesse linnaossa kavatakse ehitada 71-korruselise 301 meetri kõrgune keskkonnasõbralik pilvelõhkuja, mis saab nimeks Signaalitorn (La Tour Signal). On öeldud, et Signaalitorn on Pariisis olulisim arhitektuurisündmus pärast Eiffeli torni. Kes on selle uudse hoone arhitekt? See 1945. aastal sündinud prantslane pälvis tänavu ka Pritzkeri preemia. Tema loodud teisi maailmakuulsaid ehitisi : Pariisi Araabia Instituut, Minneapolise Guthrie teater, Barcelona Agbari torn, Tokyo Dentsu pilvelõhkuja ning planeeritav Louvre'i muuseum Abu Dhabis.

6. Soomaa rahvuspark loodi 1993. aastal. Ta ulatub läbi viie Eestimaa valla territooriumi - Viljandimaal Kõpu ja Suure-Jaani; Pärnumaal Vändra, Tori ja Paikuse valdade aladele. Millises külas asub aga rahvuspargi külastuskeskus (õige valla eest 1 punkt)?

6.

7.

7. Küsitav kirjanik oleval alustanud oma kirjanikukarjääri järgmiselt : 30 aastana oli ta lugenud oma naisele ette lugenud parasjagu moes olnud inglise romaani, kortsutanud kulmu ja teatanud, et kirjutaks tunduvalt paremini, kui need Scottid, Austenid jt; naine aga kahelnud selles. Mees istunud siis laua taha ja alustanud romaani. Kokku kirjutas ta neid 33, milledest tuntumad on tõlgitud ka eesti keelde. Kellest on jutt?

8. Sõna “aura” (ladina keeles “tuuleõhk, hingus”) tähendab aupaistet, sära, meditsiiniliselt ka langetõve eelnähtu. Millise Euroopa riigi peenraha kannab aga nime “aurar”?

9. Eesti Teaduste Akadeemia annab välja ka nimelisi medaleid, mida on kokku viis. Neist ühe, alates 2005. aastast väljaantava medali esimeseks laureaadiks oli emeriitprofessor Teet-Rein Viitso, kes on medalile nime andnu õpilane ja tema töö otsene jätkaja. Kelle nime see medal kannab?

10. See 2002. aastal valminud Suurbritannia, Prantsusmaa, Saksamaa, Hollandi ja Poola koostööfilm, mille režissööriks oli Roman Polanski, pälvis 3 Oscarit ning Cannes'i festivalil Kuldses Palmioks (lavastajapremia). Filmi stsenaarium põhines Wladyslaw Szpilmani mälestusteraamatul; peategelast mängis Adrien Brody. Millist pealkirja see film kannab?

11. Eestis on üks omapärane mälestuskivi, mis on pühendatud vene rublale. Kivil on tekst : “Puhka rahus vene rubla 1940- 1992” ning H. Puskari luuleread : “Lenin meie põues – ta ei olnud hea, parem oli taskus Paavo Nurmi pea. Homme saame kroonid, aga mis meil neist. Oleks aga rohkem halle dollareid”. Millises Eesti maakonnas see mälestuskivi asub?

12. ... on väikest kasvu (turjakõrgus umbes 25 cm), tumedate silmade, lontis kõrvade ning rõngas sabaga koerake. Tal on tugev, tihe ja paks kasukas, terve keha pikkuses maani langevad karvad teevad temast efektiivse põrandaharja. On väga hea valvekoer. Värvus kuldne, kreemivärvi, meekollane, mitmes toonis hall või mitmevärviline (must-valge-pruun). Millisest koeratõust on jutt?

12.

13.

13. “Võõrsõnade leksikon” ütleb, et see pill on lautost arenenud paljukeelne kitarritaoline ukraina rahvapill, aga millegipärast on seda pilli kandle asemel pandud mängima Imelik “Kevade” tšehhikeelse väljaande illustratsioonil. Milline pill?

14. 1878. aastal asutas William Gideon Åberg Iisalmis õlletehase eesmärgiga päästa kange alkoholi küüsis olevaid soomlasi ja pakkuda neile selle asemel õlut. Kui tollal oli Soomes 78 kohalikku õlletehast, siis praeguseks on suurtest õlletehastest jäänud soomlaste omandusse vaid küsitav. Millisest õlletehasest on jutt? Seal toodetakse näiteks Sandelsi õlut ning Fizzi siidrit.

15. Millise riigi hümnit kuulete? Hümnit pealkiri on “Jana Gana Mana”.

16. Tegemist on Eesti suurima laiuga (pindalaga 4,16 km²), mis on meie saarte edetabelis auväärsel 15. kohal. Esmakordselt on teda mainitud 1586.a. Killingholmi nime all. Enne II Maailmasõda oli seal ka püüasustus. Milline Vahtrepa küla territooriumil asuv laid?

17. Türklased tundsid teda *Kanuni* ehk Seadusandja nime all. Ta suurendas riigi territooriumi, vallutades Ungari, Mesopotaamia, Armeenia ja Kaukasuse piirkonnad. Ta valitses Osmanite impeeriumit alates 1520. aastast 46 aastat; oli ka poeet, õpetlane ja kunstipatroon. Kellest on jutt?

17.

18.

18. See šoti päritolu teadlane oli nelja keemilise elemendi (argooni, krüptooni, neooni ja ksenooni) avastajaks; samuti leidis ta esimesena heeliumit Maal (Päikeselt oli seda leitud juba varem). Sai Nobeli keemiapremia 1904. Kes?

19. Küsitava spordiala rahvusvahelise föderatsiooni lühend on WAF. Föderatsioon loodab, et sellest tuleb olümpiaala, ehkki paarikümne aasta jooksul pole need lootused täitunud ja ega vist niipea täitugi. Käesoleval aastal toimuvad Kanadas 30. maailmameistrivõistlused, kus nii mehed kui ka naised võistlevad paljudes kaalukategooriates. Maailma meeste edetabelijuht on praegu ameeriklane John Brzenk ning Euroopa edetabelijuht ukrainlane Andrei Puškar. Milline (rahva)spordiala? Seda ala kajastati ka 1987. aasta filmis “Over the Top”, mille peaosas oli Silvester Stallone.

20. Voldemar Panso preemia asutati 1978. aastal, selle esimeseks laureaadiks sai Toomas Lõhmuste. Laureatide nimekiri on aukartustäratav. Nende hulgas on ka kaks inimest, kes on ilma teinud ka Eesti kirjandusmaastikul. Üks neist on Merle Jääger ehk Merca; kes on aga teine (pälvis preemia 1982. a.)?

21. 10. märtsil 1793. a. puhkes Prantsusmaal Vendee´ mäss, mille ajendiks oli dekreet nn. vabatahtlike armeesse värbamise kohta. Ainuüksi Machechouli linnas tapeti sel päeval 545 revolutsionääri. Mässajad kasutasid sidepidamiseks mitmeti moduleeritud öökullihõikeid, millest said nad ka oma nime. Kuidas Vendee´ mässajaid nimetati (samanimelise romaani on kirjutanud Honore de Balzac)?

22. Milline ühine nimetaja on järgmistel elusolenditel : ulk, nark, elops, snuuk, bester, komeet, matšeed, barburiis, falloskurk. Nimekiri ei ole kaugeltki lõplik.

23. Küsitavas Läti linnas asub väidetavalt Euroopa kõige laiem, kuni 275 m laiune juga (Ventas Rumba), mis on küll kõigest kuni 2 m kõrgune. Linna esmamainimine toimus aastal 1242, Hansa Liidu liikmeks sai 1368, on olnud ka üks Kuramaa hertsogiriigi pealinnadest. Elanikke on linnas praegu ligikaudu 13 000. Milline linn?

23.

24.

24. Täna saab 48-aastaseks maailmakuulus rockkitarrist, kes on esinenud koos paljude tippartistide ja ansamblitega – näiteks Frank Zappa, Johnny Rotten, David Lee Roth, Ozzy Osbourne, Alice Cooper, Meat Loaf, Whitesnake ja viimati, 2007. a. pisut üllatavalt ka Eros Ramazotti. Alates 1989. aastast on ta jätkuvalt teinud ka soolokarjääri, olles oma bändis ka laulja. Kellest on jutt?

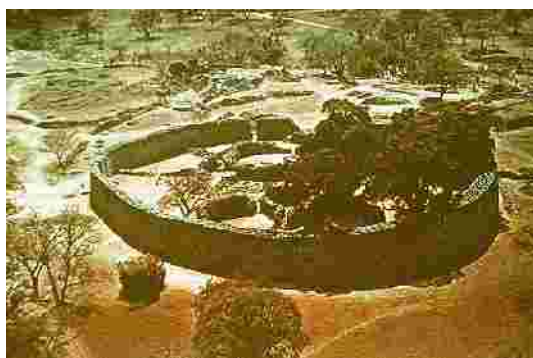
25. Praeguse Hispaania kuninga Juan Carlos I olümpiadebüüt lõppes Müncheni OM-il 15. kohaga. Tunduvalt edukam on olnud aga tema väimees, praegune Palma de Mallorca hertsog Don Iñaki Urdangarin, kes on 1996. ja 2000. a. suve OM-idelt võitnud kaks pronksmedalit. Millisel alal?

26. 28. veebruaril 1988. a. ilmus ajalehes “Noorte Hääl” Juhan Aare kommentaar pealkirjaga “Stardipauk Valges saalis”, mis oli tõukejõuks nn. fosforiidisõjale. Samas numbris ilmus tervel leheküljel ühe noore autori artikkel pealkirjaga “Valikuvabadus”, kus kirjeldatakse pioneeritöö tegelikku palet ning lapsesõbralikkuse ja –pärasuse puudumist. Kes oli artikli autor (ta sai pisut hiljem juba 19-aastaselt “Pühapäevalehe” peatoimetajaks)?

27. Vassilini Papathanasiou sündis 1952. a. Korfu saarel; 1957. a. kolis tema pere Lääne-Saksamaale. 1967. a. esindas ta Eurovisioonil Luksemburgi, saavutades neljanda koha. Võit tuli aga 1972. aastal taas Luksemburgi esindades lauluga “Après toi” (“Pärast sind”). Milline on selle daami esinejanimi?

27.

28.

28. Tegemist on suurima varemete kompleksiga Aafrikas. Umbes 1100. aastal ehitatud Monomotapa keisririigi pealinnas elas arvatavalt kuni 20 000 inimest. Linnast on säilinud massiivne kaardus graniitmüür, mis on 1,2 m paks, 9,75 m kõrge ja 244 m pikk. Millises riigis need varemed asuvad?

29. Küsitav mõiste kerkis esile aastal 1979 ning seda tänu ühele samanimelisele inglise seriaalile. Sõna on kreekakeelne Vana Testamendi väljend põletusohvrite kohta, sõna-sõnalt tähendab see “mis suitsuna üles tõuseb”. Milline mõiste?

30. Millise autofirma mudelite hulka kuuluvad teiste hulgas Genesis, Santa Fe, Terracan, Tucson ja Veracruz? Firma nimi tähendab tõlkes “moodsus” (“modernsus”).

31. Tallinna vanalinnapäevade idee on sündinud teatavasti Kieli merenädala eeskujul. Huvitav on see, et Kielis on sündinud ka üks Venemaad valitsenud monarh. Kes?

32. Selle toidutaimede perekonna üks tuntumatest liikidest on saanud oma nime paavsti suveresidentsi lähedal asuva Cantalupo (tõlkes “hundi ulg”) piirkonna järgi, kus seda taime istutati seal esmakordselt aastal 1700 Armeenias toodud seemnetest. Millise taimeperekonna alamliik on kantaluup (*cantaloupe*)? Selle liikideks on näiteks ka Iisraelist pärit *galia* ja *ogen* ning Hispaanias kasvatatav *piel de sapo* (tõlkes “konnahk”).

33. Pekingis ilmselt siiski toimuvatel olümpiamängudel on planeeritud võistelda ka ühel esmakordselt olümpiakavas oleval kergejõustikualal. Millisel? Selle ala maailma tiptulemus on tatarlanna Gulnara Samitova-Galkina käes.

33.

34.

34. Küsitav riik asub ainsa (Briti) Rahvaste Ühenduse liikmesriigina Lõuna-Ameerika mandril. Riigi president on aastast 1999 Moskva Lumumba-kooli haridusega Bharrat Jagdeo. Milline riik?

35. Juba mitmendat aastat jagatakse Eestis sõltumatu tantsukunsti preemiaid. 2007. aasta loominguliste saavutuste eest said preemia Tarmo Tagamets ja Võru Teatriateljee lavastusega „Pilvealused kuukoerad“ ning Renate Valme lavastusega "Idula". Milline maailmakuulus firma seda preemiat jagab?

36. Kes on kuulda teose helilooja?

37. Robert Fico oli 2006. aastal oma riigi peaministriks asudes oma 41 eluaastaga üks Euroopa noorimaid (kui mitte kõige noorem) valitsusjuht. See vasakpopulistina tuntud mees on võimul ka praegu tänu paradoksaalsele valitsusliidule rahvusliku parteiga, mida on nimetatud ka paremäärmuslikuks. Millise riigi peaminister on Robert Fico?

38. Käesoleval aastal esitleti uutset rinnahoidjat, mille külge käib päikesepatarei, et laadida näiteks mobiiltelefoni või iPodi. Milline firma sellist rinnahoidjat toodab? See praeguseks ülemaailmne korporatsioon (tegutseb 120-s riigis) on asutatud 1886. aastal Saksamaal.

38.

39.

39. Küsitava NBA korvpalliklubi koosseisu kuulub käesoleval hooajal ameeriklaste kõrval ainsa välismaalase serblasest maailmameister Predrag "Peja" Stojakovic. Klubi treener Byron Scott tunnistati 2008. a. NBA parimaks treeneriks. Milline klubi (vastata tuleb nii linn kui ka klubi nimi)? Näete ka klubi alternatiivset logo.

40. Pikki aastaid alustas üks TPI (TTÜ) populaarsemaid õppejõude Ott Rünk oma avaloengut ühes õppeaines järgmise lausega : "Hakkan teile õpetama ainet, mida naised ja hiinlased ei mõika ega saagi mõikama". Ta osales esimese selle aine õpiku loomisel aastail 1946-49. Uuema versiooni sellest õpikust kirjutas ta koos Nikolai Paluveriga. aastal 1969. TTÜ-s on seda ainet õpetanud ka hilisem Eesti Vabariigi suursaadik Prantsusmaal Andres Talvik, kes koos eelnimetatutega kirjutas õpiku aastal 1986. Milline õppeaine?

VASTUSED (küsimuste autorid Tõnu Talve – TT ja Indrek Salis – IS)

1. Haapsalu	TT
2. Benny Goodman	TT
3. Otto Rehhagel (hüüdnimed “Kuningas Otto” ja “Rehakles”)	IS
4. Mailane	IS
5. Jean Nouvel (nime võiks tõlkida kui “uudne”)	IS
6. Tõramaa (Kõpu vald)	TT
7. James Fenimore Cooper	TT
8. Island	TT
9. Paul Ariste	TT
10. Pianist	IS
11. Raplamaa (Ruunavere)	TT
12. Lhasa apso	IS
13. Banduura	TT
14. Olvi (on omandanud ka A. Le Coqi tehase Tartus)	IS
15. India (sõnade ja viisi autor Rabindranath Tagore)	IS
16. Vohilaid	TT
17. Süleyman Tore (lihtsalt Süleyman ka 2 p.)	IS
18. sir William Ramsay	IS
19. Käesurumine (World Armwrestling Federation)	TT
20. Peeter Sauter	TT
21. Šuaanid (Chouan)	TT
22. Kalad	TT
23. Kuldiga (saksa keeles Goldingen)	IS
24. Steve Vai	IS
25. Käsipall	TT
26. Toomas H. Liiv	TT
27. Vicky Leandros	TT
28. Zimbabwe (linna nimi oli Suur-Zimbabwe)	IS
29. Holokaust	TT
30. Hyundai	IS
31. Peeter III (Holstein-Gottorpi hertsog Karl Peter Ulrich)	IS
32. Melon (väike ja rohekas-kuldse säbrulis-võrgulise koorega, kergelt laperguse kujuga melon. Viljaliha on oranž ja väga aromaadne, sisaldab rohkest A ja C vitamiine. Täidlase ja magusa maitsega kantaluup on maitsevaim jahutatult. Süüakse tilga laimimahla ja näpuotsatäie pipraga).	IS
33. Naiste 3000 m takistusjooks	IS
34. Guayana	IS
35. Philip Morris	TT
36. Gioachino Antonio Rossini (avamäng ooperile “Wilhelm Tell”)	IS
37. Slovakkia	IS
38. Triumph	IS
39. New Orleansi “Hornets” (“Herilased”)	IS
40. Kujutav geomeetria	TT